

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมโดยส่วนรวมและในระยะที่ผ่านมาการพัฒนาอุตสาหกรรมได้เน้นความสำคัญในการผลิตเพิ่มทดแทนการนำเข้า และการผลิตเพื่อส่งออกที่พึ่งพิงวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่จึงยังผลให้เกิดกิจการอุตสาหกรรมเล็กท่าเล็กที่ตั้งโรงงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ในจังหวัดใกล้เคียง ทั้งนี้เพราะอยู่ใกล้แหล่งตลาดที่ใหญ่ที่สุด และอยู่ในเขตที่มีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันทางวัตถุดิบและชิ้นส่วนกึ่งสำเร็จรูป เครื่องจักรอุปกรณ์ สินค้าชั้นกลางจากต่างประเทศจึงเป็นแหล่งที่เอื้ออำนวยต่อกิจการอุตสาหกรรมในด้านการประหยัดต้นทุนค่าขนส่ง และประโยชน์ที่ได้รับจากสิ่งสาธารณูปโภคที่มีอย่างพร้อมเพียง ด้วยเหตุนี้แม้รัฐบาลจะได้ดำเนินกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อกระจายกิจการอุตสาหกรรมออกไปสู่ภูมิภาคด้วยการสนับสนุนส่งเสริมสร้างสิ่งจูงใจ โดยกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการ ซึ่งโดยความหมายที่แท้จริงสิ่งจูงใจหรือการสนับสนุนเป็นสิ่งที่มีให้เพื่อชดเชยข้อเสียเปรียบต่าง ๆ ของทำเลที่ตั้งอุตสาหกรรมนั่นเอง ทั้งนี้เพราะการประกอบกิจการอุตสาหกรรมจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายด้าน นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัจจัยในกระบวนการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบ ตลาด การขนส่ง แรงงาน และเงินทุน เพื่อกำหนดปัจจัยใดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อกำไรและความอยู่รอดของกิจการ

ดังนั้นที่ตั้งจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นแหล่งที่มีปัจจัยดังกล่าว รวมทั้งอำนาจการซื้อของผู้บริโภคจากภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 1-7 นั้น รัฐบาลใช้อุตสาหกรรมเป็นปัจจัยนำในการพัฒนาประเทศอย่างเด่นชัด เริ่มมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมในภูมิภาคต่าง ๆ แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมก็ยังมีได้กระจายตัวไปยังส่วนภูมิภาคเท่าที่ควร เนื่องจากกรุงเทพมหานครยังเป็นแหล่งกระจุกตัวของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว

จังหวัดราชบุรีมีบทบาทเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) และจากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและ

อุตสาหกรรมเมืองหลัก¹ ได้ให้การส่งเสริมการลงทุนแก่ส่วนภูมิภาคเป็นพิเศษ เพื่อให้การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเจริญพอที่จะรองรับการกระจายอุตสาหกรรมจากกรุงเทพมหานคร จังหวัดราชบุรีจึงเป็นพื้นที่ที่สมควรในการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ใดก็ตาม ย่อมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งแวดล้อม ถ้าจะปล่อยให้อุตสาหกรรมเกิดขึ้นโดยไม่มีการวางแผนการพัฒนาที่ดีไว้รองรับก็จะเกิดผลเสียแก่ชุมชนซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาแก่จังหวัดในอนาคต เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรีเป็นไปอย่างถูกต้อง จึงสมควรที่จะต้องทำการศึกษาศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาจังหวัดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาภาพรวมความเจริญเติบโตทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร ของจังหวัดราชบุรี
2. ศึกษาศักยภาพของอุตสาหกรรมการผลิตที่จะ เป็นกิจกรรมการผลิตที่นำมาสู่ความเจริญเติบโตในอันที่จะพัฒนา เศรษฐกิจและการจ้างงาน
3. ศึกษาศักยภาพของพื้นที่อุตสาหกรรมที่จะรองรับอุตสาหกรรมการผลิตที่มีศักยภาพและโอกาสการพัฒนา
4. เสนอแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในจังหวัดราชบุรี ในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาในพื้นที่จังหวัดราชบุรี
2. ศึกษาศักยภาพของอุตสาหกรรม ที่สามารถพัฒนาในพื้นที่จังหวัดราชบุรีได้

---

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แนวทางการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530 - 2534)
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530 หน้า 11

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือตามที่โรงงานแจ้งแก่หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ถือเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง

2. โรงงานอุตสาหกรรมในงานวิจัยนี้ คือตามพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2512 มาตรา 5 ว่า "อาคารสถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมตั้งแต่ 2 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 2 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม เพื่อใช้สำหรับทำการผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบปรับปรุง แปรสภาพ หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกระทรวง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดแนวความคิดของการวิจัย
2. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่รวบรวมมี 2 ระดับ คือ
  - ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลโดยตรง โดยจากการสำรวจสอบถาม โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับ
    - ลักษณะที่ตั้ง พื้นที่ และสภาพของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี โดยการสำรวจ
    - สภาพแวดล้อมโรงงาน และการขนส่งวัตถุดิบ ผลผลิตโดยการสัมภาษณ์ด้วยการสุ่มตัวอย่าง
    - ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่
      - หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานจังหวัดราชบุรี สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด สำนักงานสรรพากรจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และแขวงกาทางจังหวัด
      - หน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ กรมการปกครอง สำนักผังเมือง กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมพัฒนาที่ดิน กรมทางหลวง สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมแผนที่ทหาร สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กรมแรงงาน
3. เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของการพรรณา ตาราง กราฟ แผนภูมิ และแผนที่

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

1. ศักยภาพการพัฒนา หมายถึง แนวพัฒนาที่เกิดจากสภาพความพร้อมของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเป็นเมือง และปัจจัยทางด้านกายภาพ ในพื้นที่ที่มีแนวโน้ม และโอกาสที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาในอนาคตต่อไป
2. อุตสาหกรรม หมายถึง การประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการผลิต ด้วยการเปลี่ยนรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ โดยไม่คำนึงถึงว่าการผลิตนั้นทำด้วยเครื่องจักรหรือมือ เพื่อขายส่ง หรือขายปลีกก็ตาม
3. จังหวัดราชบุรี² หมายถึง จังหวัด 1 ใน 6 จังหวัดของภาคตะวันตก มีพื้นที่ทั้งหมด 5,120.118 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3.2 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.11 ของเนื้อที่ทั้งหมดของภาคตะวันตก ประกอบด้วย 9 อำเภอ คือ อำเภอเมือง โพธาราม บ้านโป่ง ดำเนินสะดวก บางแพ ปากท่อ วัดเพลง จอมบึง และสวนผึ้ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะโครงสร้างของอุตสาหกรรม และภาพรวมความเจริญเติบโตทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี
2. ทำให้ทราบถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมที่นำมาสู่ความเจริญเติบโตในอันที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงาน
3. ทำให้ทราบถึงศักยภาพของพื้นที่อุตสาหกรรมที่จะรองรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและโอกาสการพัฒนาต่อไปในอนาคต
4. เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนพัฒนาแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหารของกิจการ และรัฐบาล (ผู้มีหน้าที่วางนโยบายอุตสาหกรรมของประเทศ) รวมทั้งจังหวัดราชบุรี จะได้พัฒนาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของอุตสาหกรรมให้ดีขึ้นในอนาคต

---

²สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, ข้อมูลการตลาดจังหวัดราชบุรี ประจำปี 2533 หน้า 1